

УДК 81.255.4

PECULIARITIES OF USING ABBREVIATIONS AND DIFFICULTIES OF THEIR RENDERING IN THE TRANSLATION PROCESS

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АБРЕВІАТУР ТА ТРУДНОЩІ ЇХ ВІДТВОРЕННЯ В ПЕРЕКЛАДІ

Ostapenko S.A. / Остапенко С.А.*s.ped.s., as.prof. / к.пед.н., доц.*

ORCID: 0000-0002-3915-4854

Reshetnikov O.A. / Решетніков О.А.*student / студент**Mykhailo Tuhon-Baranovskyi**Educational and Scientific Institute of Economics and Trade of Kryvyi Rih National University,**Kryvyi Rih, Tramvaina 16, 50005**Навчально-науковий інститут економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського**Криворізького національного університету,**м. Кривий Ріг, Трамвайна 16, 50005*

Анотація. Робота присвячена питанню різновидів та особливостей застосування аббревіатур і труднощів їх відтворення в перекладі. Розглянуто поділ аббревіатур на лексичні та графічні, які, у свою чергу, також поділяються на кілька підгруп, виходячи із способів написання та вимови. Автори аналізують такі види аббревіатур, як акроніми, алфавітні, змішані, графічні та аббревіатури латинського походження. Проілюстровано застосування аббревіації в різних соціально-політичних, культурних, розважальних та інформаційних сферах передачі інформації, а також труднощі їх перекладу та розшифрування.

Ключові слова: аббревіатура, акроніми, алфавітні, змішані, графічні аббревіатури

Вступ

Останніми роками помітні зміни мовних оборотів в англomовних країнах. Це пов'язано з прискореннями темпу життя, появою у суспільстві нових культурних та економічних відносин, приходом нових політичних сил, а також з розвитком цифрових технологій і Інтернету. У зв'язку з цим виникає постійне поповнення словникового запасу. Також розширення дослідницької та пізнавальної діяльності людини призводить до необхідності створення нових мовних одиниць. Нові лексичні форми можуть виявитися занадто об'ємними та незручними у використанні, і тоді доводиться вдаватися до аббревіації. Вона дає можливість надати цим лексичним новоутворенням більш компактної форми, зберігаючи цілісне значення. Мета аббревіації – створювати скорочені слова з великих вихідних джерел. У результаті виникають аббревіатури, які позначають реалії суспільно-політичного життя, таких як: назви нових громадських

організацій, політичних партій, спілок, установ, посад, явищ, тощо.

У другій половині XX – початку XXI століття почався стрімкий розвиток засобів масової інформації. Окрім друкованих видань, таких як газети та журнали, у життя людини з'являється телебачення, а незабаром – всесвітнє павутиння мережі Інтернет. У свою чергу це призвело до виникнення спільного інформаційного поля.

Журналісти намагаються подавати інформацію максимально зрозуміло, інформативно та лаконічно. Складні лексичні структури захаращують текст і найчастіше ускладнюють сприйняття інформації. Тому в засобах масової інформації та журналістських матеріалах аббревіація набула дуже широкого поширення.

Мова засобів масової інформації швидко реагує на зміни у лексиці, пов'язані з суспільно-політичним устроєм, розвитком культури, науки та техніки. У друкованих статтях газет, журналів та сайтів Інтернету практично неможливо обійтися без скорочень та аббревіатур, що сприяє полегшенню сприйняття статей за рахунок зменшення кількості та обсягу лексичних одиниць, що використовуються в тексті.

Мета роботи полягає в аналізі різновидів та особливостей застосування аббревіатур і труднощів їх відтворення в перекладі.

Методи дослідження включають методи теоретичного дослідження – аналітичний огляд, узагальнення та конкретизація, аналогія; методи лінгвістичного дослідження – порівняльний метод та метод суцільної вибірки.

Результати дослідження

Таке явище, як аббревіація, цікавило багатьох дослідників як вітчизняних, так і зарубіжних: Л. Бойченко, М. Скоринович, О. Мацько, Д. Квеселевич, Ю. Зацний та багатьох інших.

Науковці виділяють кілька типів аббревіацій-слів, утворених після скорочення термінів до їх початкових літер:

1) **Акроніми**. Фактично акронім є словом, що є скороченням, яке можна вимовити разом, на відміну від інших видів аббревіатур, які вимовляють «за

буквами» [3]. Наприклад:

NATO (North Atlantic Treaty Organization) – Організація Північно-Атлантичного Договору; *AIDS* (Acquired Immunodeficiency Syndrome) – синдром набутого імунodefіциту; *ASAP* (As soon as possible) – якомога швидше; *НАБУ* (Національне антикорупційне бюро України); *УНА-УНСО* (Українська Національна Асамблея – Українська народна самооборона); *АЕС* (Атомна електрична станція);

2) **Алфавітні** – повні алфавітна вимова та наголос. Наприклад:

FAQ (Frequently Asked Questions) – питання, що часто задаються; *UN* (United Nations) – Організація Об'єднаних Націй; *CIA* (Central Intelligence Agency) – Центральне розвідувальне управління; *БТР* (бронетранспортер); *ППО* (протиповітряна оборона); *РНБО* (Рада національної безпеки та оборони України);

3) **Складні** (або змішані) – складаються з двох частин, де першою стоїть буква або цифра, а другим – слово. Наприклад: *A-bomb* (Atomic bomb) – атомна бомба; *2day* (Today) – сьогодні; *H-bomb* (Hydrogen bomb) – воднева бомба; *X-ray* (Roentgen rays) – рентген; *V-day* (Valentine's Day) – День Святого Валентина; *Ave* (Avenue) – проспект;

4) **Графічні** – використовуються лише у письмовому вигляді, а читаються та вимовляються повністю. Наприклад: *St* (street) – вулиця, *w/o* (without) – без чогось, *Jr.* (junior) – молодший, *см* (сантиметри), *мм* (міліметри), *Мт* (мегатонна);

5) **Абревіації латинського походження** найчастіше передаються окремими літерами. Наприклад, *A.D.* (anno Domini) – рік нашої ери; *a.m.* (ante meridiem) – до опівдня; *i.e.* (id est) – тобто, іншими словами; *etc* (et cetera) – і таке інше, тощо; *p.m.* (post meridiem) – після опівдня.

На початку ХХІ століття у зв'язку з розвитком цифрових технологій та всесвітньої мережі Інтернет засоби масової інформації стали доступні практично необмеженій кількості людей. Передача інформації як пізнавальної, так і розважальної, подійної несе у собі багато стійких лінгвістичних форм,

скорочення яких дозволяють без заподіяння шкоди якості інформації, що сприймається, значно збільшити її обсяг, залишаючись у тих самих розмірах статей, інформаційних роликів тощо. Практично жоден із засобів масової інформації в наш час не може обійтися без використання аббревіатур та скорочень.

Абревіатури англійської мови найбільш детально описані в таких словниках, як: The American Heritage Dictionary of the English Language; Allen's Dictionary of Abbreviations and Symbols by Edward Frank Allen; The Acronym Finder, Dictionary of Abbreviations and Acronyms в Geographic Information Systems, Cartography, and Remote Sensing; A Dictionary of Abbreviations by Burt Vance.

У медіа-просторі аббревіатури найчастіше використовуються в:

1) назвах посад

CEO (Chief Executive Officer) – генеральний директор; *CFO* (Chief Financial Officer) – фінансовий директор; *Генсек* (генеральний секретар); *Акад.* (академік);

2) найменуваннях країн

USA (United States of America) – Сполучені Штати Америки; *PRC* (People's Republic of China) – Китайська Народна Республіка; *DPRK* (Democratic People's Republic of Korea) – Корейська Народно-Демократична Республіка; *OAE* – Об'єднані Арабські Емірати; *ЦАР* – Центральноафриканська Республіка; *ДР Конго* – Демократична Республіка Конго;

3) назвах фірм

BC (Business Company) – бізнес-компанія, *Corp.* (Corporation) – корпорація, *Південмаш* – Південний машинобудівний завод, *Укрзалізниця* – Українська залізниця;

4) назвах брендів

D&G (Dolce & Gabbana), *P&G* (Procter & Gamble), *LG* (Life's Good);

5) політичних термінах

BrStd (British Standard) – британський стандарт; *DEC* (District Election Committee) – районна виборча комісія; *G7* (The Group of Seven) – Велика сімка;

ЦВК – Центральна виборча комісія; ВВП – Валовий внутрішній продукт; ОП – Офіс Президента;

6) словах, що прийшли з IT-індустрії

SD (Secure Digital) – карта пам'яті, CD (Computer Disk) – компакт-диск, PC (Personal Computer) – персональний комп'ютер;

7) військових термінах

Lt.-Col (Lieutenant Colonel) – підполковник; S.W.A.T. (Special Weapons and Tactics) – спеціальна зброя і тактика, спецпризначенці; P.O.W. (Prisoner of War) – військовополонений; БпЛА – Безпілотний літальний апарат; Генштаб – Генеральний штаб; Головком – Головнокомандувач;

8) графічних аббревіатурах

- грошових одиниці (USD – долар, EUR – євро, UAH – українська гривня тощо);
- одиницях довжини та об'єму (ft – фути, m – метри, l – літри тощо).

За класифікацією Л. Бойченко [1] скорочення та аббревіатури поділяються на графічні та лексичні. Відмінності між графічними та лексичними аббревіатурами полягають у тому, що лексичні вимовляються та пишуться однаково і є скороченням слів чи словосполучень. Графічні, своєю чергою, використовуються лише письмово, а вимовляються цілком.

Графічні аббревіатури використовуються письмово для скорочення обсягу тексту і виглядають наступним чином: Mr. – mister, miss – mistress, mob – mobile vuigus, st. – street, Jr. – Junior, Brit. – British, Chron. – chronological, аб. – абонент, абс. – абсолютний, т. в. о. – тимчасово виконуючий обов'язки.

Т. Сергєєва поділяє аббревіатури за двома типами:

1) аббревіатури, що являють собою вузькопрофільні, рідко використовувані значення слів та словосполучень, які використовуються вузьким колом фахівців. Ці аббревіатури найчастіше використовуються із розшифровкою.

2) аббревіатури, які є новими словами та здатні сприйматися широкою аудиторією без розшифрування. Вони читаються як окремі слова за загальноприйнятими правилами мови. [2]

О. Тарханова розглядає аббревіацію (усічення) як поєднання кількох слів, скорочених до кореня або основи. [5] Наприклад:

- *Мін'юст* (Міністерство юстиції) – У **Мін'юсті** відбулася зустріч зі спеціальним доповідачем ООН. [4]

- *Нацбанк* (Національний банк) – **Нацбанк** обмежить карткові перекази між фізичними особами. [4]

- *Генштаб* (Генеральний штаб) – **Генштаб** повідомляє про напружену ситуацію на Куп'янському напрямі. [4]

- *Гідрометцентр* (Гідрометеорологічний центр) – **Гідрометцентр** попередив про різке похолодання вже з середовища. [4]

- *Deskfast* (desk + breakfast, сніданок за столом в офісі) – **Deskfast** day is celebrated annually to remind people of importance of breakfast. [4]

- *hi-tech* (high technology, високі технології) – The **high-tech** interior harmoniously combines modern space with good lighting, as well as unique shapes, colors, objects and materials. [4]

Також вона виділяє акронімію (створення нового слова шляхом складання перших літер слів, що входять до словосполучення). Наприклад:

- *УПА* (Українська повстанська армія) – У Дніпрі з'явилася вулиця Героїв **УПА**. [4]

- *КОРД* (Корпус оперативно-раптової дії) – Спецпідрозділ **КОРД** отримав новий автомобіль для евакуації. [4]

- *ГЕС* (Гідроелектростанція) – У Запорізькій обласній військовій адміністрації назвали дату початку відновлення Дніпро**ГЕС**. [4]

- *CEO* (Chief Executive Officer, головний виконавчий директор) – Google **CEO** Addresses Concerns Over AI's Impact On Search Traffic. [4]

- *AIDS* (acquired immunodeficiency syndrome, синдром набутого імунного дефіциту). [4]

- *LAN* (Local Area Network, локальна мережа) – Vodafone Business Leverages Juniper Networks to Deliver AI-Powered SD-**LAN** Solutions. [4]

У свою чергу, науковиця поділяє акроніми на три групи:

1) ті, що стали окремими словами у мові. Тут слова у тексті пишуться без розшифрування і сприймаються аудиторією як зрозумілі слова [5]. Наприклад: *ЧАЕС* (Чорнобильська атомна електростанція), *ЗМІ* (Засіб масової інформації), *АТС* (Автоматична телефонна станція), *SOS* (Save Our Souls – врятуйте наші душі), *SMART* (Specific, measurable, attainable, realistic, time-bound – конкретний, вимірюваний, досліджуваний, реалістичний, обмежений за часом);

2) ті, які лише "пробиваються" у літературну мову. У цьому випадку аббревіатура ще не набула широкого використання для громадськості, автор для розуміння аудиторії повинен дати повну розшифровку акроніму [5]. Наприклад:

ЦНАП (Центр надання адміністративних послуг), *МСЕК* (Медико-соціальна експертна комісія), *МОН* (Міністерство освіти та науки), *CEO* (Chief Executive Officer – головний виконавчий директор), *CFO* (Chief Finance Officer – головний фінансовий директор), *VP* (Vice President – віце-президент, заступник директора);

3) акроніми, які не увійшли до загальноприйнятої лексики. У цьому випадку скорочення будуть зрозумілі лише вузькому колу спеціалістів [5]. Наприклад:

ЦНС (Центральна нервова система), *РОЕ* (Реакція осідання еритроцитів), *ІАС* (Інформаційно-аналітична служба), *HQ* (Headquarters – штаб-квартира), *QR* Code (Quick Response Code – код швидкого реагування), *MRI* (magnetic resonance imaging – магнітно-резонансна томографія).

З приходом у наше життя та розвитком цифрових технологій, а також мережі Інтернет з'явилася велика кількість так званих SEO-аббревіатур (SEO – Search Engine Optimization – пошукова оптимізація), такі як: *ALT* (Alternative Text Attribute) – атрибут альтернативного тексту; *HTML* (Hypertext Markup Language) – мова розмітки гіпертексту; *SERP* (Search Engine Results Page) – сторінка результатів пошукової системи; *CTR* (Click Through Rate); *CMS* (Content Managing System) – система керування контентом.

Також з розвитком мережі Інтернет додалися аббревіатури та скорочення, загальноприйняті за неформального спілкування. До цього типу належать:

LOL (Laughing out loud) – сміюся до сліз; *IMHO* (In my humble opinion) – на

мою скромну думку; *OMG* (Oh my god) – Боже правий; *ROFL* (Rolling on the floor laughing) – катаюсь по підлозі від сміху; *IDK* (I don't know) – Я не знаю; *DIKY* (Do I know you?) – Я знаю тебе?; *BRB* (Be right back) – Скоро повернуся; *NP* (No problem) – Без проблем; *CWYL* (Chat with you later) – Поговоримо пізніше; *LMK* (Let me know) – Дай знати.

У наш час неможливо уявити подачу матеріалів без аббревіатур і скорочень. Це є швидким розвитком багатьох галузей науки й техніки. Тому для перекладу необхідно знати тонкощі розшифрування аббревіатур та скорочень. Філологи, такі як Ю. Зацний, Б. Гончаров, А. Коваленко та інші у своїх роботах приділяли велику увагу способам розшифрування та перекладу аббревіатур та скорочень.

Аббревіатури є важливою складовою наукових праць та статей. Тому перекладачеві доводиться докладати зусиль для точної передачі інформації з однієї мови на іншу, і навпаки. Займаючи невелику частину тексту, аббревіатури створюють найбільшу складність перекладу.

При перекладі аббревіатур необхідно вивчати матеріал цілком, оскільки в деяких текстах значення аббревіатури, відомі на перший погляд, може бути іншим. Наприклад, в ІТ-індустрії використовуються аббревіатури *BN* та *EFS*, які мають кілька значень.

BN може означати: 1) Bridge Number – номер мосту; 2) Backbone Node – маршрутизатор Bay Networks, який використовує платформи BCN та BLN; 3) BECN Cell – осередок управління ресурсами.

EFS може означати: 1) End of Frame Sequence – маркер закінчення кадру; 2) Error Free Seconds – одиниця оцінки числа помилок у истемах Т-операторів.

PM також може мати такі значення: 1) PM – особисте повідомлення (Private Message); 2) PM – менеджер проекту (Project Manager); 3) PM – тверді частинки (Particulate matter); 4) p.m, P.M., pm, PM – пообіді (лат. post meridiem) та ін.

QC може означати: 1) QC – контроль якості (Quality Control); 2) QC – королівський адвокат (Queen's Counsel – a British lawyer of high rank).

Для грамотного перекладу таких лексичних одиниць потрібне вивчення контексту. Зрозумівши з контексту та визначивши, до якої галузі знань належить

та чи інша аббревіатура, її буде набагато легше перекласти та розшифрувати. Також перекладачеві необхідно окрім загальних словників мати під рукою словники спеціальних термінів та позначень.

У багатьох випадках англійські аббревіатури перекладаються українською. Якщо існує аналог у мові, якою перекладають, то використовується він, якщо ні – дається аббревіатура з розшифруванням і експлікацією, або тільки розшифрування. Проблеми, що виникають із омонімією, вирішуються дослідженням контексту наданого матеріалу.

Висновки

Таким чином, було з'ясовано, що аббревіатури є необхідним інструментом для передачі інформації в більш стислій, але водночас лаконічній формі, без втрати доступності сприйняття читачами.

Слід зазначити, що останнім часом аббревіація є основним джерелом поповнення англійської мови. Багато аббревіатур настільки міцно входять у нашу лексику, що сприймаються як самостійні слова, і людина, яка вимовляє або пише їх, навіть не замислюється про розшифрування. Для роботи перекладача дуже важливо вивчати контекст перекладеного матеріалу для того, щоб правильно розшифрувати аббревіатури, оскільки деякі з них, маючи однакове написання, несуть абсолютно різне смислове навантаження.

Література:

1. Бойченко Л. М. Структурно-семантичні типи аббревіатур і діапазон їх дериваційної активності в сучасній українській мові. *Мовознавство*. 1982. №5. С. 75–80.
2. Василенко Д. В. Скорочення як спосіб словотворення в системі англomовної військової лексики. *Науковий вісник Волинського держ. ун-ту. Філологічні науки*. Луцьк: ЛДУ, 2007. С. 253–258.
3. Перкатюк Й. М. Літерні аббревіатури як новий тип слів у сучасній англійській мові. *Іноземна філологія*. Випуск 50. 1978. С. 49–64.
4. Решетніков О. А. Аббревіатури у засобах масової інформації (на матеріалі

газет «The Times», «New Yorker» тощо): курсова робота Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2024. 31 с.

5. Терханова О. В. Аббревіація як специфічне мовне явище в газетно-журнальній публіцистиці 80-90-х рр. 20 ст. *Вісник Дніпропетровського університету. Соціальні комунікації*. Випуск 16. 2016. С. 153–159.

References:

1. Boichenko, L. M. (1982). *Strukturno-semantichni typy abreviatur i diapazon yikh deryvatsiinoi aktyvnosti v suchasni ukrainskii movi* [Structural and semantic types of abbreviations and the range of their derivational activity in modern Ukrainian]. *Movoznavstvo* [Linguistics], no. 5, pp. 75–80.
2. Vasylenko, D. V. (2007). *Skorochennia yak sposib slovotvorennia v systemi anhlo-movnoi viiskovoi leksyky* [Abbreviations as a method of word formation in the system of English military vocabulary]. *Naukovyi visnyk Volynskoho derzh. un-tu. Filolohichni nauky* [Scientific Bulletin of Volyn State University. Philological Sciences]. Luts'k, LSU Publ., pp. 253–258.
3. Perkatyuk, Y. M. (1978). *Literni abreviatury yak novyi typ sliv u suchasni anhliiskii movi* [Letter abbreviations as a new type of words in modern English]. *Inozemna filolohiia* [Foreign Philology], issue 50, pp. 49–64.
4. Reshetnikov, O. A. (2024). *Abreviatury u zasobakh masovoi informatsii (na materialakh hazet «The Times», «New Yorker» toshcho): kursova robota* [Abbreviations in the media (based on materials from The Times, New Yorker, etc.): course paper]. Kryvyi Rih, DonNUET Publ., 31 p.
5. Terkhanova, O. V. (2016). *Abreviatsiia yak spetsyfyichne movne yavyshe v hazetno-zhurnalnii publitsystytsi 80-90-kh rr. 20 st.* [Abbreviation as a specific linguistic phenomenon in newspaper and magazine journalism of the 80s-90s of the 20th century]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Sotsialni komunikatsii* [Bulletin of Dnipropetrovsk University. Social Communications], issue 16, pp. 153–159.

Abstract. The article deals with the issue of the types and peculiarities of using abbreviations and the difficulties of their rendering in the process of translation. The article considers the division of abbreviations into lexical and graphic ones, which, in turn, are also divided into several subgroups based on the way they are written and pronounced. The authors analyse such types of abbreviations as acronyms, alphabetic, mixed, graphic and Latin abbreviations. The authors illustrate the use of abbreviations in various socio-political, cultural, entertainment and information spheres of information transmission, as well as the difficulties of their translation and decoding.

Key words: abbreviation, acronyms, alphabetic, mixed, graphic abbreviations

Стаття надіслана: 30.01.2025 р.

© Остапенко С. А., Решетніков О. А.